

การเรียนรู้ร่วม

ความหมาย

การเรียนรู้ร่วม (Mainstreaming หรือ Integration) หมายถึง การจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นต้น ได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกับเด็กปกติ โดยเน้นความสามารถและขีดความสามารถของเด็กเป็นสำคัญ เพื่อเตรียมเด็กเหล่านี้ให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้

ความเป็นมา

ในสมัยกรีกโบราณมีความเชื่อกันว่าคนที่หูหนวกมาแต่กำเนิดนั้น จะต้องพูดไม่ได้และเป็นใบ้ในที่สุด และเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ก็จะได้รับ การปฏิบัติอย่างไม่ยุติธรรมในสังคม เช่น ไม่มีสิทธิในการทำงาน ไม่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ไม่มีสิทธิในการเป็นเจ้าของที่ดิน บุคคลเหล่านี้จึงดำรงชีวิตอยู่อย่างโดดเดี่ยว (Hodgson, 1954)

จนกระทั่งในสมัยกลางจึงเชื่อกันว่าเด็กพิการ เช่น เด็กหูหนวก หรือเด็กตาบอดนั้น สามารถเรียนหนังสือได้ และมีผู้ริเริ่มตั้งโรงเรียนสำหรับเด็กประเภทนี้ขึ้น ต่อมาในศตวรรษที่ ๑๗ โรงเรียนสำหรับเด็กประเภทนี้ก็แพร่หลายไปสู่ประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป โรงเรียนในสมัยแรกนั้น ส่วนมากเป็นโรงเรียนพิเศษที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเด็ก โดยเฉพาะ ต่อมาในปี ค.ศ.๑๘๒๑ ดร.สเตฟฟานี่ ได้จัดเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเรียนร่วมกับเด็กปกติในแคว้นบาวาเรีย ประเทศเยอรมันตะวันตก โดยใช้ภาษามือในการอธิบายความหมายเพิ่มเติมให้แก่เด็ก จึงนับได้ว่าเป็นการเรียนรู้ร่วมครั้งแรก”

ต่อมาได้มีการจัดการเรียนร่วมขึ้นอีกหลายรูปแบบ และแพร่หลายในประเทศฝรั่งเศส อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา การเรียนร่วมในสมัยแรกต้องประสบกับอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ มากมายซึ่งเป็นผลให้การเรียนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร สำหรับประเทศไทยนั้น ได้

จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.๒๔๘๒ โดยร่วมกับมูลนิธิเอกชน ให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กตาบอด แต่จัดเป็นโรงเรียนพิเศษ การเรียนร่วมมีขึ้นในราว พ.ศ.๒๕๒๔

แนวคิดพื้นฐานของการเรียนรู้ร่วม

เนื่องจากคนพิการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จึงควรเตรียมผู้พิการเสียแต่ในขณะเยาว์วัย เพื่อให้มีความพร้อมที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ โดยเชื่อว่าการให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกับเด็กปกติจะช่วยให้เด็กทั้งสองกลุ่มเรียนรู้และมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้บุคคลเหล่านี้สามารถดำรงชีพร่วมกันได้ในสังคมเมื่อเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ การเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีขึ้นในสหรัฐอเมริกา ในราวต้นทศวรรษที่ ๑๙๗๑ และได้ขยายออกไปทั่วประเทศสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ.๑๙๗๖ เมื่ออเมริกาประกาศใช้กฎหมายการศึกษาภาคบังคับสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ปรากฏว่าได้แผ่ขยายออกไปทั่วโลก สำหรับประเทศไทยมีการเรียนร่วมมาเมื่อประมาณไม่กี่ปีมานี้

การเรียนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเจริญเติบโตที่ตามความสามารถของตน เพราะว่าการเรียนร่วมนั้น มิได้จำกัดขอบเขตเฉพาะการเรียนในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการเข้าร่วมกิจกรรมนอกเวลาเรียนของเด็กอีกด้วย เช่น การเข้าแข่งขันกีฬา การร่วมกิจกรรมของชุมนุมหรือสโมสรต่าง ๆ นอกเวลาเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ หรือเนตรนารี การร่วมเดินทางไปศึกษานอกสถานที่ การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ โรงเรียนจัดขึ้นโดยทั้งทางตรงและทางอ้อม คือน่าจะเชื่อว่าการที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ร่วมกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมวุฒิภาวะทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ทั้งเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และเด็กปกติ

รูปแบบของการเรียนร่วม

การเรียนรู้นั้นอาจกระทำได้หลายลักษณะ โดยทั่วไปการเรียนรู้อาจกระทำได้ใน ๘ ลักษณะ ดังนี้

๑. เรียนในชั้นพิเศษและได้รับการปฏิบัติเหมือนเด็กปกติทุกประการ
๒. เรียนร่วมในชั้นพิเศษแต่ได้รับการอันจำเป็นจากครูการศึกษาพิเศษ
๓. เรียนร่วมในชั้นปกติในบางวิชา และเรียนในชั้นพิเศษบางวิชา
๔. เรียนในชั้นปกติทุกวิชา แต่มีครูการศึกษาพิเศษให้ความช่วยเหลือแก่เด็กเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มย่อย ๆ ขณะครูประจำวิชาอธิบาย
๕. ให้เด็กปกติไปเรียนร่วมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นพิเศษ
๖. จัดเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ในชั้นเดียวกัน นักเรียนทั้งชั้นเรียนร่วมกันในบางวิชา แต่ในบางวิชาเด็กปกติแยกไปเรียนกับเด็กปกติในห้องอื่น และเด็กที่มีความต้องการพิเศษก็แยกไปเรียนร่วมกับเด็กพิเศษในห้องอื่น
๗. เรียนในชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ และร่วม

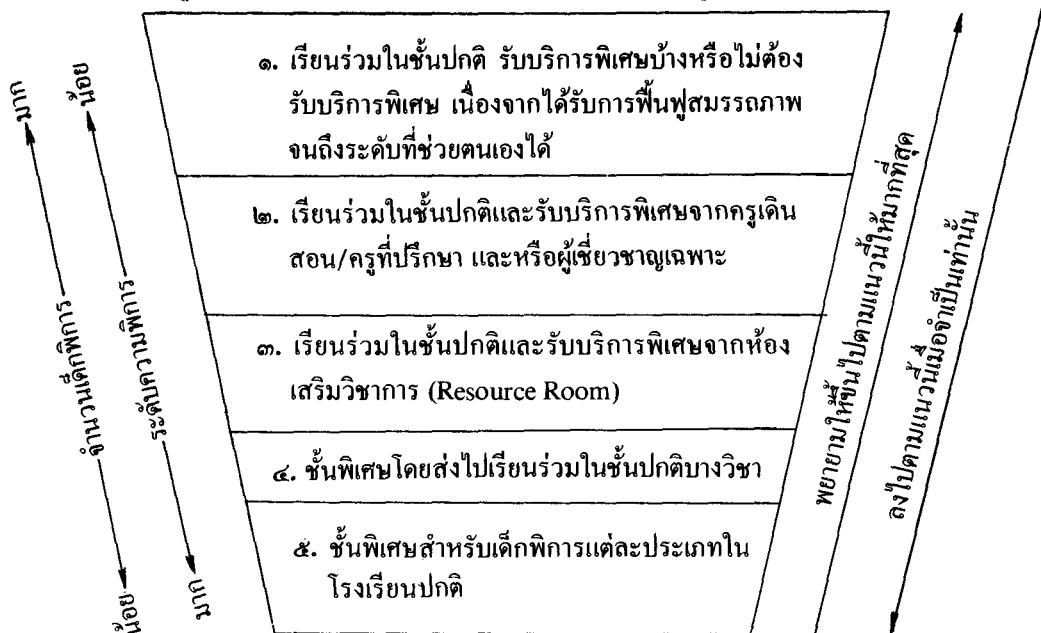
กิจกรรมนอกหลักสูตรกับเด็กปกติ

๘. เรียนในชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ และร่วมกิจกรรมของโรงเรียนเท่าที่จำเป็น

ดีโน (Dino,1963) ได้เสนอการเรียนรู้อร่วมใน ๕ ลักษณะด้วยกัน รูปแบบการเรียนรู้อร่วมตามแนวความคิดของดีโนนี้ ได้รับการยอมรับจากนักการศึกษาพิเศษพอควร การเรียนรู้อร่วมดังกล่าว มีดังนี้

๑. การเรียนรู้อร่วมในชั้นปกติ โดยให้เด็กใช้เวลาส่วนใหญ่ในชั้นปกติโดยให้เด็กได้รับการพิเศษบ้างเล็กน้อย หรือไม่รับเลยเพียงจากเด็กมีความพร้อมพอช่วยตนเองได้แล้ว
๒. การเรียนรู้อร่วมในชั้นปกติและรับบริการพิเศษจากครูเดินสอน หรือครูที่ปรึกษา หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ
๓. การเรียนรู้อร่วมในชั้นปกติและรับบริการพิเศษจากห้องเสริมวิชาการ
๔. การเรียนในชั้นพิเศษและส่งเด็กไปเรียนรู้อร่วมในชั้นปกติในบางชั่วโมง บางวิชา
๕. การเรียนในชั้นพิเศษเต็มเวลา แต่เป็นชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ เด็กมีโอกาสร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรกับเด็กปกติบ้างตามควรแก่โอกาส

รูปแบบของการเรียนรู้อร่วมตามแนวนั้นสามารถจัดเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนร่วม

การเรียนร่วมจะประสบผลสำเร็จหรือไม่เพียงใด นั้นขึ้นอยู่กับวิธีดำเนินการเรียนร่วมและการวางแผนในการจัดการเรียนร่วม เรโนลด์ และ เบิร์ช (Reynold & Birch, 1977) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนร่วมไว้ดังนี้

๑. ควรให้โอกาสแก่ครูที่สอนเด็กปกติในการตัดสินใจว่าจะรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เข้ามาเรียนร่วมในชั้นที่ตนสอนหรือไม่

๒. การเรียนร่วมนั้นควรเริ่มเมื่อเด็กอายุอย่างน้อยควรเริ่มเรียนร่วมตั้งแต่ในระดับอนุบาล

๓. ก่อนให้บริการในด้านการเรียนร่วม ทางสถานศึกษาจะต้องมีความพร้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้ทำหน้าที่สอนเด็กปกติและเด็กพิเศษ

๔. ในการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษานั้น ควรมีการชี้แจงทำความเข้าใจ และอบรม ครู เจ้าหน้าที่ของโรงเรียน และนักเรียนเกี่ยวกับโครงการเรียนร่วมที่จะเริ่มขึ้นในสถานศึกษาแห่งนั้น

๕. มีเครื่องมือเครื่องใช้ตลอดจนอุปกรณ์อันจำเป็น

อย่างพร้อมมูล สถานศึกษาจะต้องมีเครื่องมือและอุปกรณ์ในการเรียนการสอนไว้อย่างเพียงพอ

๖. ควรมีแผนการศึกษาสำหรับเด็กเป็นรายบุคคล (Individual Education Plan)

เพราะแผนการศึกษารายบุคคลนี้จะช่วยให้การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษบรรลุเป้าหมายได้

๗. ความรับผิดชอบในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้นไม่ควรตกอยู่กับครูประจำชั้น หรือครูผู้สอนเด็กเท่านั้น แต่ควรจะอยู่ที่ทุกคน และทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็ก

๘. ในการให้บริการการเรียนการสอน ถ้าไม่จำเป็นไม่ควรแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษออกจากเด็กปกติ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กปกติได้เข้าใจถึงความต้องการและความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

๙. ควรมีการประเมินพัฒนาการของเด็กและการเรียนของเด็กอย่างสม่ำเสมอ การประเมินควรมีลักษณะเชื่อถือได้

๑๐. ควรศึกษาข้อบกพร่องของการจัดการเรียนร่วมอยู่เสมอและหาทางแก้ไขปรับปรุงให้บริการดังกล่าวมีประสิทธิภาพสูงสุด

ผดุง อารยะวิญญู

บรรณานุกรม

- ผดุง อารยะวิญญู. การศึกษาพิเศษในปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือ มศว ประสานมิตร, ๒๕๒๔.
 ศูนย์พัฒนาการศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย, ทบวงมหาวิทยาลัย. คู่มือการจัดการเรียนร่วม. ๒๕๒๘. อัดสำเนา
 Dino, E. 'Special Education a Developmental Capital,' *Exceptional Children*, 1963, 29 : 431 – 436.
 Moores, D.F., *Educating the Deaf : Psychology, Principles and Practices.*, Boston : Houghton and Mifflin
 1978.
 Reynolds, M.C., and J.W. Birch, *Teaching Exceptional Children in All America's Schools.* Reston: Virginia,
 The Council for Exceptional Children. 1977.